

MEHTODOLOGY OF COMPETENCE BASED FIELDWORK EVALUATION IN OCCUPATIONAL THERAPY EDUCATION AT UNIVERSITY OF RUSE

Abstract: The modern world of globalization offers unlimited opportunities for professional development of young people. At the same time that hence the need for more highly qualified staff as well as the comparability and transparency with regard to qualifications. The paper describes the development of a competence-based methodology for conducting and evaluation of fieldwork and internship in occupational therapy in order to raise students' awareness and active engagement in their practical training, as well as to optimize the assessment process in occupational therapy program at the University of Ruse "Angel Kunchev".

Keywords: occupational therapy education, competences, evaluation.

Authors information:

Liliya Todorova
Asoc. prof., PhD-University of Ruse "Angel Kunchev",
Lecturer of occupational therapy, Faculty of public health and healthcare
✉ litod@uni-ruse.bg
🌐 Bulgaria

Petya Mincheva
Asoc. prof., PhD-University of Ruse "Angel Kunchev",
Lecturer of occupational therapy, Faculty of public health and healthcare
✉ pmincheva@uni-ruse.bg
🌐 Bulgaria

Elitsa Velikova
Assist. prof. -University of Ruse "Angel Kunchev",
Lecturer of occupational therapy, Faculty of public health and healthcare
✉ egvelikova@uni-ruse.bg
🌐 Bulgaria

Militsa Ivanova
Assist. prof. -University of Ruse "Angel Kunchev",
Lecturer of occupational therapy, Faculty of public health and healthcare
✉ mpivanova@uni-ruse.bg
🌐 Bulgaria

Подготовката на висококвалифицирани кадри е приоритет и предпоставка за мобилност на международния трудов пазар в условията на глобализация и неограничени възможности за професионална реализация на младите хора. Изискванията на работодателите обявите за работа са формулирани предимно под формата на знания и умения, които кандидатът трябва да притежава.

Все още в процеса на преподаването и оценяването във висшите училища преобладават традиционните методи за оценка на получените знания и развити умения предимно чрез описателни форми. Това създава затруднения при участието на студентите в европейските програми за мобилност, както и при кандидатстване за работа, особено в чужбина.

Дефинирането на крайните резултати като съвкупност от компетенции, които студентът трябва да придобие в хода на обучението, осигурява съпоставимост, сравнимост и прозрачност на учебния процес, както и признаване на обучение, придобито в чужбина.

Съвременните тенденции в световното образование извеждат на преден план студент-центрирано обучение, което осигурява на студента автономия и контрол върху избора на теми, методи и темпото на обучение. За студента е важно да познава очакваните крайни резултати от обучението, а преподавателят да го ангажира в дейности, водещи до постигането на тези резултати. По този начин, студентът активно управлява своя живот, а ролята на преподавателя е да направлява и напътства обучителния процес.

Русенският университет е активен участник в програмите Учене през целия живот и Еразъм плюс и е пионер в развитието на специалност Ерготерапия в България. Факултет Обществено здраве и здравни грижи е партньор по голям брой двустранни споразумения за преподавателска и студентска мобилност. За периода 2010 – 2016 г. в здравното направление са осъществени 63 входящи и 26 изходящи студентски мобилности с цел практика. Преподавателите, осъществяващи супервизията на чуждестранните студенти, се сблъскват с предизвикателството да прилагат коренно различна система за провеждане и оценяване на практическото обучение от традиционно прилаганата в България. Придобитият опит показва

предимствата на прилаганата в западноевропейските университети система, базирана на компетенции. Системата стимулира и изисква от студентите самостоятелно формулиране на очаквани резултати и подбор на дейности за тяхното постигане.

Това наложи разработване и прилагане на методика за провеждане и оценка на практическото обучение по Ерготерапия, базирана на компетенции. То се осъществи в рамките на проект по ФНИ към Русенски университет „Ангел Кънчев”. За постигане на поставената цел са формулирани следните **задачи**:

1. Проучване на литературни източници и положителни практики в областта на практическо обучение, базирано на компетенции.
2. Разработване на система от компетенции, очаквани резултати и дейности за постигането им в различните форми на практическо обучение.
3. Разработване на система от показатели и критерии за оценка на практическото обучение.
4. Разработване на уеб-базиран модел на портфолио за практическото обучение, базирано на компетенции.
5. Обучение на участниците в проекта.
6. Пилотно проучване на разработената методика по време на учебна практика, лятна практика и преддипломен стаж.
7. Информирание на ръководителите на бази за практическо обучение относно разработената методика.
8. Обучение на наставниците в базите за практическо обучение относно разработената методика.
9. Представяне на резултатите в национални и международни научни и образователни форуми.

Качеството на образованието, в частност на висшето образование, като препоставка за конкурентноспособност на международния пазар на труда, е приоритет на европейската и национална политика и е залегнало във всички актуални документи със стратегически характер:

- Европа 2020 – стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж;
- Европейска квалификационна рамка за обучение през целия живот;
- Национална квалификационна рамка на Република България;
- Стратегия за развитие на висшето образование в Р. България за периода 2014-2020 г.

Международната рамка, регламентираща професионалните компетенции на ерготерапевта, дефинира входящото ниво на професионални компетенции, които трябва да притежава един ерготерапевт при дипломирането си. Документът има за цел да осигури насоки на държавите членки в процеса на развиване и мониторинг на специфичните за страната компетенции. Документът служи като чадър над изработените от отделните членове компетенции, изграждайки връзка между тях, без да ги замества.

Крайните резултати от обучението по ерготерапия са изразени в придобиване на две групи *компетенции (Специфични компетенции по ерготерапия за европейските страни, дефинирани по проекта TUNING)*:

1. *Общи компетенции или преносими умения* – те са общи за всички, завършили висше образование независимо от специалността и имат отношение към заетостта и гражданската позиция.

2. *Специфичните компетенции* са свързани с изискванията за професионална практика в сферата на ерготерапията и са групирани в следните категории:

- познания в областта на ерготерапията;
- ерготерапевтичен процес и професионална обосновка;
- професионални взаимоотношения и партньорство;

- професионална автономия и отчетност;
- научноизследователска и развойна дейност;
- мениджмънт и промоция на ерготерапията.

Разработване на система от компетенции за различните нива на практическото обучение по специалност ерготерапия

При разработването на системата от компетенции за оценка на практическото обучение по специалност Ерготерапия в Русенския университет е проведено проучване на голям брой документи от различни организации и университети, регламентиращи концептуализирането, организацията, подготовката, провеждането, документирането и оценяването на практическо обучение по ерготерапия в световен и европейски мащаб.

По-голямата част от университетите определят очакваните резултати за всяка практика, базирайки се на стандартите на Световната федерация по ерготерапия (WFOT) и Европейска мрежа по ерготерапия във висшето образование (ENOTHE).

В рамките на литературното проучване е разгледан формуляр за оценка на учебната практика на студенти по ерготерапия, изготвен от работна група към Комисията по образование в САЩ и ревизиран от Американската асоциация по ерготерапия през 1987 г. (*Рамка за оценка на практическото обучение на Американската асоциация на ерготерапевтите*).

Оценката съдържа списък от 42 компетенции, които следва да бъдат усвоени от студентите. Те са групирани в седем области – основи на практиката, основни принципи, оценка и скрининг, интервенция, мениджмънт на ерготерапевтични услуги, комуникация и професионално поведение. В края на всяка област в свободен текст се описват силните страни и се обръща внимание на компетенциите, които е необходимо да бъдат подобрени.

Специфични компетенции за европейските страни по проекта Tuning Educational Structures in Europe

TUNING компетенциите обхващат всички аспекти от работата на ерготерапевтите. За да бъдат използвани като основа за постигане на очакваните резултати от практическото обучение, е необходимо да се определи и интерпретира всяка отделна компетенция, съобразно условията на мястото за провеждане на учебната практика, да се вземе предвид фазата на обучение, както и здравните и социални потребности на населението, което ще бъде обслужвано от ерготерапевта.

Проведени са няколко работни срещи на екипа по проекта за уточняване на специфичните компетенции и тяхното разпределение в отделните практики.

Проучване на добри практики от европейски университети

При изготвянето на системата за оценка на практическото обучение по Ерготерапия в Русенския университет е проучена документацията от университетите – партньори, с които е осъществена входяща и изходяща мобилност на студенти с цел практика:

- Hogeshool of Amsterdam, Амстердам, Холандия;
- HOWEST, Hogeschool West-Vlaanderen, Кортрек, Белгия;
- Hogeschool PXL, Хаселт, Белгия;
- York St John University, Йорк, Англия;
- Zuyd University of Applied Sciences, Хеерлен, Холандия.

В обобщение, ***всички проучени документи от европейски университети използват базирана на компетенции система за оценка на практическото обучение по ерготерапия***. Въпреки съществуващите различия във формата, в съдържателен аспект компетенциите се припокриват. Оценяването се провежда съвместно от студента и преподавателя и включва междинна и крайна оценка.

В рамките на проекта е разработена методика за организация, провеждане и оценяване на практическото обучение по ерготерапия, базирана на компетенции, която е в съответствие със

специфичните компетенции по ерготерапия за европейските страни и съпоставима с европейските образователни програми. Системата е апробирана във всички форми и нива на практическо обучение по специалност Ерготерапия през двата семестъра на 2016 г.

На база на литературно проучване и обсъждане е разработена методика за организация, провеждане и оценяване на практическото обучение по специалност Ерготерапия. Основната цел на екипа, изготвил системата, е повишаване на съзнанието и активното ангажиране на студентите в практическото обучение, както и оптимизиране на оценъчния процес.

Разработеният формуляр за оценка на дисциплините от практическото обучение на база на постигнатите компетенции включва шестте области от специфичните компетенции по ерготерапия за европейските страни. Броят и нивото на компетенциите за всяка област са различни за всяко ниво и са съобразени с изискванията за съответния етап от практическото обучение. Осигурява се приемственост и постепенно повишаване на нивото на автономност и отговорност чрез увеличаване и усложняване на компетенции в тези области. В преддипломния стаж са заложили всички компетенции, необходими за квалифициран ерготерапевт.

В допълнение за всяка дисциплина от практическото обучение се изисква изготвяне на курсова задача, която включва специфични за съответната област самостоятелни задачи. Те са съобразени с възможността за развиване и оценяване на компетенциите. Студентите предварително се запознати с компетенциите, които трябва да притежават в края на отчетния период. Това ги стимулира да планират и извършват такива дейности, които да съответстват на дадените компетенции.

Следвайки предварително зададен списък със специфични компетенции за съответното ниво на обучение, студентът си поставя цели за тяхното постигане и планира дейности за осъществяване на тези цели. В хода на учебния процес студентът може да проследи кои категории са усвоени и кои се нуждаят от подобряване.

Формиране на окончателната оценка

Оценяването се извършва на база на курсовите задачи, демонстрираните практически умения и постигнатите компетенции. Студентът попълва своята оценка за нивото на всяка компетенция. Така попълненият формуляр се обсъжда с преподавателя за оформяне на крайната оценка. Студентът може да докаже по-високо ниво и това до повиши неговата оценка.

Скалата за оценка е включва четири нива – компетентно, задоволително, незадоволително, некомпетентно. Крайната оценка се изчислява от сбор точки за всяка компетенция и скала за оценка от 0 до 100.

Формулярът за компетенции показва кои области са развити на високо ниво и кои се нуждаят от допълнително развиване. Това дава обратна връзка на студента и преподавателя за работата в следващия етап от учебната практика. В края на всеки формуляр преподавателят прави обобщение и дава своите препоръки за бъдещата работа на студента.

За документиране на всички дейности от практическото обучение е разработено *Портфолио за практическо обучение по специалност Ерготерапия (фиг.1)*. В нея са поместени всички материали и изисквания, свързани с организацията, провеждането, отчитането и оценката на практическото обучение през целия курс на обучение. Портфолиото представлява съществен документ, доказващ професионалната компетентност на завършилите.

ПОРТФОЛИО
за
ПРАКТИЧЕСКО ОБУЧЕНИЕ

Специалност: **ЕРГОТЕРАПИЯ**

СТУДЕНТ: _____

Фак. №: _____

ISSUE 3017

ФОРМУЛЯР ЗА ОЦЕНКА НА ПРИДОБИТИТЕ СПЕЦИФИЧНИ КОМПЕТЕНЦИИ
УЧЕБНА ПРАКТИКА I

1. Ерготерапевтични дейности	Оценка			
	Съдържание	Методи	Дейности	Изискванията
1.1 Демонстрира познания в областта на медицинските и психосоциалните науки.				
1.2 Демонстрира подпомага подбор на терапевтични модели.				
1.3 Демонстрира разбиране за динамичното взаимодействие между човека, средата и дейността.				
2. Ерготерапевтичен процес и професионална обикновена				
2.1 Умее да публикува и да анализира резултатите на дейности.				
2.2 Провежда целенасочено и систематизирано получаване на информация под наблюдение.				
2.3 Обобщава и анализира информация от проведените занятия на една.				
2.4 Провежда анализ на факторите в оценката си.				
3. Професионални и личностни умения/навыци				
3.1 Използва и поддържа терапевтични взаимоотношения с клиентите.				
3.2 Провежда етично отношение и уважение към клиентите, емоции и преживяванията.				
3.3 Знаят и уважават индивидуалните различия, културни различия и ценности.				
3.4 Общуватва емпатия, целенасочена и професионална комуникация с клиентите и с членовете на здравеопазваемия екип.				
3.5 Способност от съответната грижа и външния ред на базата за практическо обучение и академичните изисквания.				

4. Професионалната дейност и етичност

4.1 Използва методи и средства за оценка и ги анализира под наблюдение.

4.2 Използва и поддържа документация за проведените ерготерапевтични процеси съгласно изискванията.

5. Използване на компетенции на ерготерапевта

5.3 Използва работна диференциална ерготерапия.

Обобщение и резултат:

Дата: _____ Оценка: _____

Студент: _____ (подпис)

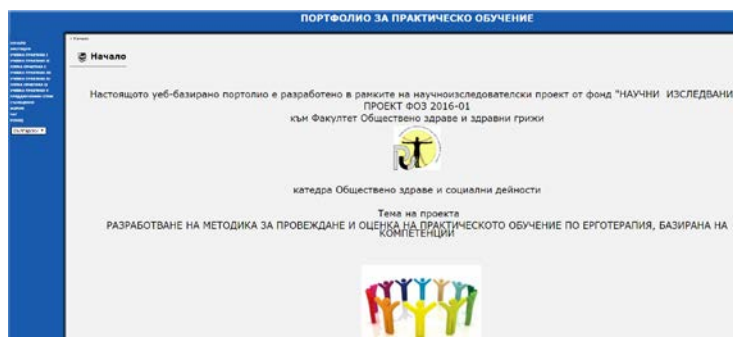
Преподавател: _____ (име и подпис)

Фигура 1. Портфолио за практическо обучение

За всяка учебна практика в портфолиото са поместени:

- Кратка анотация;
- Дейности ;
- Основна цел;
- Очаквани резултати;
- Изисквания за заверка и отчитане;
- Критерии за оценка;
- Формуляр за оценка на придобитите компетенции.

В допълнение към варианта на хартиен носител, е разработен *Уеб-базиран модел на портфолиото* (фиг. 2) с цел осигуряване на постоянна обратна връзка между студента и ръководителя на практиката.

Фигура 2. Уеб-базирано портфолио

Системата за оценяване на практическо обучение по специалност Ерготерапия в Русенския университет е разработена в съответствие със специфичните компетенции по ерготерапия за европейските страни и изискванията за съответния етап от практическото обучение. Тя е апробирана за всичките нива на практическо обучение по специалност Ерготерапия от втори до четвърти курс.

Дейности за запознаване и оценка на разработената система.

Работна среща с представители на базите за практическо обучение.

На 17 ноември 2016 г. беше проведена работна среща на тема „Практическо обучение по ерготерапия, базирано на компетенции” с базови специалисти и ръководители на учебните бази. В срещата се включиха 10 представители от 6 бази за практическо обучение. Те бяха запознати с новата система за оценяване, базирана на придобитите компетенции. Обсъдиха се ползите и очакванията от двете страни в процеса на практическото обучение. Присъстващите

категорично изрази положително мнение и отношение по отношение на новата система, както и желание да получат допълнителна информация.

Участие в Първия съвместен COTEC-ENOTHE конгрес.

Преподаватели, участници в проекта, проведоха семинар на тема *Fieldwork: A shared responsibility* в рамките на първия съвместен конгрес на COTEC и ENOTHE, който се проведе в Голуей, Ирландия през юни 2016 г. Семинарът беше част от поредица семинари на новосформирана организация OT-EU, която представлява съвместно партньорство между ерготерапевти от сферата на практиката, обучението и изследователската дейност. Обсъдена беше и темата за приложението на компетенциите по време на практическото обучение по ерготерапия. Специалисти и преподаватели от различни европейски страни споделиха своя опит в тази насока, като отбелязаха положителните страни на оценяването на студентите чрез постигнатите от тях компетенции.

Обратна връзка от студенти – участници в проекта.

Студентите, взели участие в проекта, бях помолени да дадат своята оценка за новия начин на оценяване на практическото обучение. Присъствието на студенти от трети и четвърти курс позволи да се направи съпоставка с предишния начин на оценяване и да се оценят предимствата и недостатъците на разработената нова методика.

ИЗВОДИ

Подготовката на висококвалифицирани кадри е приоритет и предпоставка за мобилност на трудовия пазар. Дефинирането на крайните резултати като съвкупност от компетенции, представляващи динамично съчетание от знания, умения и нагласи, които студентът трябва да придобие в хода на обучението, е предпоставка за съпоставимост, сравнимост и прозрачност на учебния процес, както и признаване на обучение, придобито в чужбина.

Базираното на компетенции оценяване на практическото обучение по Ерготерапия е утвърдена практика в университетското обучение в световен мащаб. В Русенския университет липсва цялостна методика за организация, провеждане и оценяване на практическото обучение по специалност Ерготерапия, която да е базирана на придобитите компетенции и съпоставима с европейските образователни програми. Разработената по проекта система за оценяване на практическото обучение по Ерготерапия е в съответствие със специфичните компетенции по ерготерапия за европейските страни и изискванията за съответния етап от практическото обучение.

Оценяването на база компетенции осигурява богата информация за постигнатите крайни резултати от обучението в специалност Ерготерапия. Преподавателите добиват представа кои компетенции са трудни за постигане и насочват усилията си за подобряване качеството на провежданото обучение с цел тяхното повишаване. Студентите от своя страна участват активно в учебния процес като следят степента на придобитите знания и опит, определят в кои области се затрудняват и работят за подобряването им в следващите дисциплини от практическото обучение.

Формулярът с постигнати компетенции е важно допълнение към дипломата за висше образование, което може да ориентира бъдещите работодатели за нивото на професионални умения на кандидата. В допълнение, системата за оценка, базирана на компетенции, улеснява входящата и изходяща мобилност на студенти по Ерготерапия с цел практика.

References:

1. EUROPE 2020 Strategy for Smart, Sustainable, Inclusive Growth:
http://ec.europa.eu/europe2020/index_bg.htm

2. European Classification Framework for Lifelong Learning:
https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/broch_bg.pdf
3. Naredba za durzhavnite iziskvaniya kum sudurzhanieto na osnovnite dokumenti , izdavani ot vishite uchilishta: <http://www.nma.bg/uploads/files/naredba-sudurjanie-dokumenti-vu-12.07.2013.pdf>
4. Nacionalna kvalifikacionna ramka na republika Bulgariya:
<http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=719>
5. Strategiya za razvitie na visheto obrazovanie na republika Bulgariya za perioda 2014-2020 r.
<http://www.mon.bg/?go=page&pageId=74&subpageId=143> Strategy_ms_29_09_2014.pdf
6. **Knight J., 2003:** Assessment of fieldwork practice: The student experience, Journal of Practice Teaching 5(1), pp.39-60
7. **Sequeira D., 2011:** A teaching resource for preceptors of occupational therapy students, Occupational Therapy Now, Volume13, Issue 6,
8. **Tuning educational structures in Europe, 2008:** Reference Points for the Design and Delivery of Degree Programmes in Occupational Therapy, Deusto, Spain, Publicaciones de la Universidad de Deusto, ISBN 978-84-9830-150-2.
9. **WFOT, 2008:** Entry level competences for occupational therapists.